

Agrosenioreiden matkassa

Kreikassa

Huhtikuussa 2013

Heikki J. Kortesoja

Agroseniorit seuralaisineen kävivät 48 henkilön voimalla ottamassa tuntumaa kesään. Saimme tutustua jo kouluajoiltamme tuttuihin antiikin historiallisiin paikkoihin Olympiassa, Epidauroksessa, Korintissa, Souniossa sekä tietenkin Akropoliksella unohtamatta myöskään Nafplionin ja Ateenan nähtävyyksiä. Lisämaustetta retkellemme antoivat tutustuminen Nemeassa sijaitsevaan oliivipuristamoon sekä käynti viinitilalla matkalla Ateenaan. Meille esiteltiin monipuolisesti myös herkullista kreikkalaisesta ruokakulttuuria.

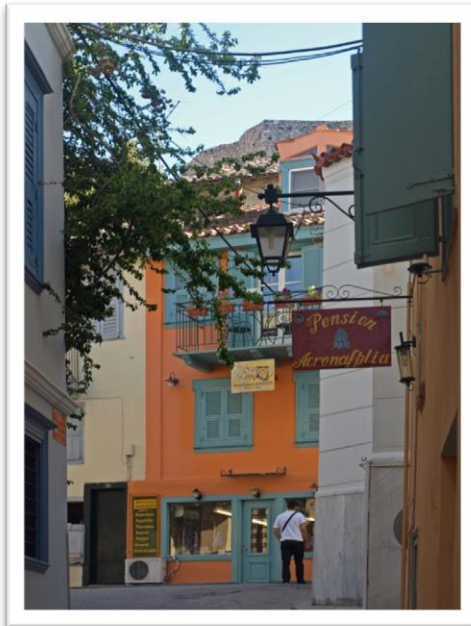
Henkilökohtaisena saaliina matkalta oli yli 300 valokuvaa, joista olen muutamaa käyttänyt käsillä olevan kirjoituksen kuvituksena. Kannessa nähdään Korintin kanava. Tämän sivun ryhmäkuva on peräisin retkemme ”päällismiehen” Juha Seppälän työkamerasta. Korostan vielä, että kirjoitus on alun perin laadittu lähinnä omien mielipiteiden ja -kuvien muistiin merkitsemiseksi ollen siten jokseenkin subjektiivinen.

Agromiliiton Seniorit ryhmäkuvassa Epidauroksen teatterin katsomossa.

Havaintoja Kreikasta huhtikuussa 2013

Olemme emännän kanssa yrittäneet vuosien mittaan tutustua länsimaisen kulttuurin juuriin matkailemalla Egyptissä, Jordaniassa ja lähinnä Roomassa Italiassa. Tähän asti Kreikka on puuttunut yhtenä tärkeimmistä kohteista, kunnes nyt onnistuimme pääsemään mukaan agrosenioreiden matkalle. Yövyimme Nafplionissa

Nafplionin kaupungin värimaailmaa.

kolme yötä ja Ateenassa neljä. Molemmista paikoista teimme bussiretkiä eri kohteisiin, mutta ennen kuin kerron näistä lähemmin, niin ensin joitakin yleisiä havaintoja maan nykytilanteesta.

Kaikki, joiden kanssa olemme keskustelleet matkastamme, ovat olleet kiinnostuneita ennen kaikkea Kreikan taloudellisesta tilasta ja miten se näkyy turistin silmin. Kaupungeissa vieras ei oikeastaan havaitse mitään ihmeellistä. Tosin ravintoloissa ja kaupoissa näytti olevan asiakkaita vähänlaisesti, mutta tämän voi selittää sillä, että turistikausi ei oikeastaan vielä ollut alkanut. Maan taloushan lepää hyvin pitkälti juuri turismin varassa. Meikäläisittäin sää oli kesäinen lämpötilan vaihdellessa 20 °C molemmin puolin, joten suomalaisten kannalta vallitsi ihanus. Kaupunkien yleisilme oli siisti ja kerjäläisiä näkyi vähemmän kuin Helsingissä.

Maaseudulla lama näkyi selvemmin keskeneräisten rakennusten sekä tie- ja siltahankkeiden muodossa. Missään näistä kohteista ei ollut havaittavissa elonmerkkejä. Ainoat näkemämme työmaat olivat muinaisessa Korintissa ja Akropolis-kukkulalla meneillään olevat restaurointityöt. Edellisenä syksynä osa appelsiineista oli kuulemma jätetty keräämättä tai niitä oli jaettu toreilla ilmaiseksi, sillä tuottajille oli maksettu ainoastaan 4 senttiä kilolta. Kuitenkin marketeissa kilo espanjalaisia appelsiineja oli maksanut euron, joten sikäläisten viljelijöiden ongelmat ovat aivan samoja kuin esimerkiksi meidän perunantuottajillamme.

Ohjelmaamme kuuluivat käynnit myös oliivipuristamossa ja viinitilalla. Oliiveja seudulla on viljelty ainakin 1000 vuotta ja jalostaminen tapahtuu nykyään keskitetysti suuremmissa laitoksissa. Tavallisina ruokajuomina tarjosivat paikalliset viinit eivät juurikaan olleet marjamehuja kummempia, mutta viinitilalla meillä oli tilaisuus maistella heidän tuotteitaan. On myönnettävä, että tämän tilan parhaat viinit olivat laadukkaita, jota todistaa myös niiden vienti ulkomaille. Molemmissa näissä maatalouskohteissa oli havaittavissa aitoa yritteliäisyyttä ja menestyminen lienee kiinni ensisijaisesti markkinoinnista.

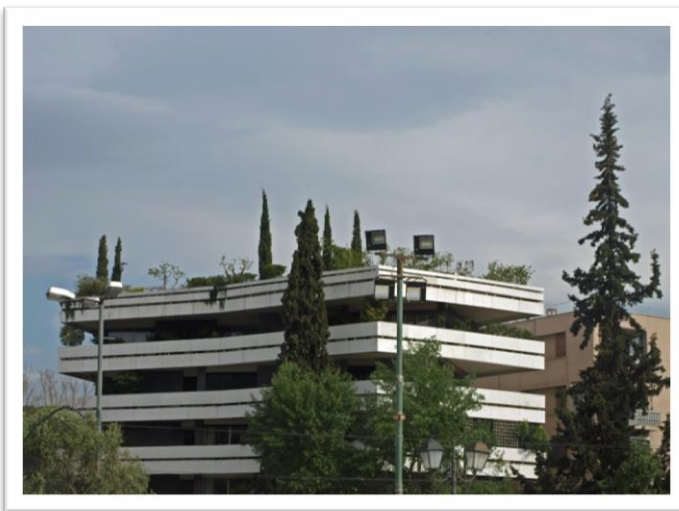

Näkymä Nafplionin torilta Bourtzin linnan suuntaan.

Päällisin puolin ihmisillä – ainakin niillä, joilla on töitä – menee kohtuullisesti, mutta valtio ei saa tuloja. Veronmaksuhaluttomuus on ilmeistä. Maassa on voimassa laki, jonka mukaan ostoksiaan ei tarvitse maksaa, mikäli yritys ei anna kuittia. Esimerkiksi viinitilan myymälässä tämä tieto oli ostajien nähtävillä englanninkielisenä. Kuitenkin, varsinkin pienemmissä kahviloissa kuitittu myyminen oli hyvin yleistä. Toisaalta

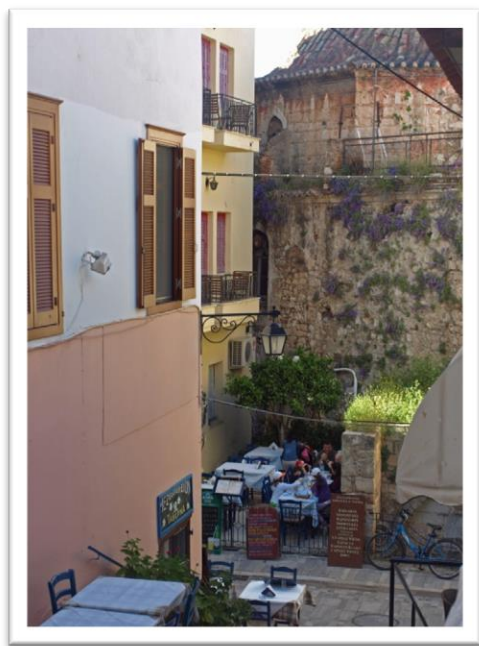
tunnollisissa paikoissa, kuten Ateenan arkeologisessa museossa pyydettiin pitämään kuitti näkyvillä tarkastuksen varalta. Ilmeisesti tätäkin sääntöä yritetään valvoa jollakin tapaa. Yleistä lain kunnioitusta kuvaa sekin, että sisällä kahviloissa tupakoitiin yleisesti, vaikka myös tämä on kiellettyä.

Euroopan unioni on kylvänyt Kreikalle rahaa varsin avokätisesti päätellen eräistä hulppeista julkisista rakennuksista, joissa ei ole marmoria säästetty – tosin sitä saadaan omasta maasta ja komeilu on siten ehkä ollut sikäläistä liike-elämää edistävää. Aikaisemmin mainitun arkeologisen museon lisäksi tällainen oli myös 1991 valmistunut konserttitalo, jossa näimme ja kuulimme Giuseppe Verdin Suomessa melko tuntemattoman oopperan ”Sisilialainen vesper”. Menemättä esityksen sen syvällisempään arviointiin, voidaan erityisesti panna merkkeille resursseja säästelemätön ylöspano. Ensinnäkin kolmannessa näytöksessä on pitkä ja näyttävä balettikohtaus sisältäen kaikkiaan neljä 1850-luvun muotitanssia, joiden esittämiseen tarvitaan sekä klassisen että nykytanssin taitajia. Meidän kansallisoopperallamme ei ole ollut varaa moiseen enää aikoihin. Kun vielä huomioidaan lavasteet ja kaikkiaan noin 150 esiintyjän puvustaminen, niin Produktion työllistävä vaikutus on ollut melkoinen. Solisteista pääosa näytti nimistä päätellen olevan kreikkalaisia muutamalla entisen ”itäblokin” tähdellä täydennettynä. Taiteellinen taso oli yllättävän korkea ja vetää vertoja meikäläiselle oopperalle. Ainoa moitteen sana tulee siitä, että tekstitys ja ohjelma olivat ainoastaan kreikaksi.

Kattoistutuksia lähellä Kalimara-marmoristadionia.

Yömyöhällä jouduimme viittiloimaan lennosta taksin, joka sattui olemaan jo paremmat päivänsä nähnyt ajoneuvo. Epäilin autoilijaa ensin pimeäksi yrittäjäksi, mutta taksamittari löytyi ja sen mukaan maksettiin. Kuljettaja ei vain tuntenut kaupunkia alkuunsa ja joutui pari kertaa kysymään kollegaltaan tietä hotel-

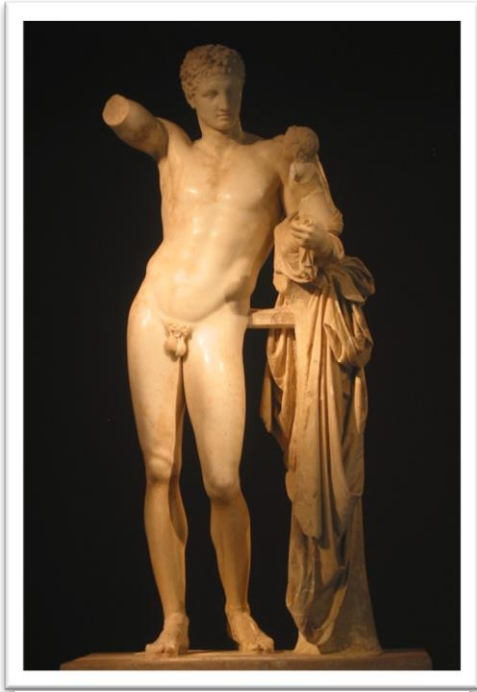

Pieniä tavernoja löytyy mitä yllättävimmistä paikoista.

liin. Ilmeisesti mies oli tullut maaseudulta leveämmän leivän perässä. Kiire ainakin tuntui olevan melkoinen, sillä ajettaessa menttiin reipasta ylinopeutta. Vuokra-auton käyttö sinänsä oli halpaa. Ateenassa on myös hyvin toimiva metro, jonka kertalippu maksoi 1,40 €. Moottoritiet olivat ensiluokkaisessa kunnossa, mutta käyttömaksuja perittiin vähän väliä saksalaisella tehokkuudella. En tullut tarkistaneeksi, olivatko kaikki päätiet rakennettu vieraalla pääomalla, mutta ainakin Ateenan lentokentän ja Nafplionin kaupungin välisen väylän tulot keräsi ulkomainen rahoittaja.

Hinnoista puheen ollen bensiinin litrahinta oli noin 1,60 €, mutta se oli ollut jossakin vaiheessa peräti 2 €/litra. Kaksi annosta erikoiskahvia, yksi leivos sekä yksi konjakki maksoivat yhteensä 11-12 €, mutta tämä oli sitä kuitittua tapahtuvaa verotonta myyntiä. Oopperalippu parhaille paikoille maksoi 60 €. Järjestäjät kertoivat matkan hinnan pudonneen talven aikana lähes 20 %, mikä on selvä signaali yleisestä talouden alamäestä. Juuri nyt Kreikka näyttää hintatasoltaan olevan varsin edullinen turistikohde meidän suomalaisten kannalta.

Kuten alussa kerroin, matkan tärkein päämäärä oli tutustua antiikin kohteisiin, joita on kaivauksissa löytynyt eri puolilta maata runsain määrin. Ensimmäinen retkemme suuntautui Olympiaan, joka on aina ollut puiden varjostama viihtyisä lehto. Jokaiselta kaivauspaikalta löytyy pääjumala Zeuksen temppelin jäänteet ja löydöt on säilötty lähistölle rakennettuun museoon – ellei niitä ole ehditty viedä British Museumiin Lontooseen. Varsinainen stadion on 192 metriä pitkä ja monet niin turisteista kuin koululaisista kokeilivat juosta tuon

Dionysosta kantava Hermes.

historiallisen urheilukentän päästä päähän. Jo antiikin aikana yritettiin käyttää kepulikonsteja, esimerkiksi lahjomalla vastustajan valmentaja. Tällaisesta kiinni jääminen tuli kuitenkin varsin kalliiksi, sillä vilppiä yrittänyt joutui kustantamaan muille varoitukseksi pronssisen patsaan stadionille johtavan tien varrelle.

Antiikin kuvanveistotaide saavutti tason, jolle ainoastaan harvat myöhempien aikojen mestarit ovat yltäneet. Otin valokuvan esimerkin vuoksi Dionysosta kantavasta Hermeksestä, jonka anatomia on erinomaisen sopusuhtainen. Lasta kannatteleva käsi nojaa tukeen ja siten asento tulee hyvin luonnolliseksi. Nykyajan mainoskuvissa sen sijaan mannekiinit pannaan poseeraamaan täysin luonnottomissa asennoissa. Kun tätä asetelmaa vertaa Helsingissä Hankkijan aukiolla seisovaan ”Alli ja Juho Kusti Paasikiven” patsaaseen, niin ehkä ymmärtää, mitä tarkoitan antiikin ja nykyajan välisellä tasoerolla.

Seuraavasta retkikohteesta Epidauroksessa kuvasin Askeleipoksen patsaan, joka samoin kelpaa esimerkiksi korkeatasoisesta taiteesta. Paikka on siinä mielessä kulttuurillisesti tärkeä, että sieltä

on lähtenyt kehittymään sekä lääketaito että teatteri. Sairaat pantiin nukkumaan käärmeiden kanssa ja aamulla papit päättelivät potilaiden näkemien unien perusteella tarvittavat rohdot. Jos sitten joku sai avun tällaisen hoidon avulla, niin tervehtyneet saattoivat antaa jumalille votiivilahjoja parantuneita ruumiinosia kuvaavia esineitä. Museossa näimme tällaisia korvia, käsiä, jalkoja ja jopa miehisii tunnusmerkkejä. Liian sairaiden ja lähellä synnytystä olevien naisten tuli pysytellä poissa, sillä alueella ei saanut syntyä eikä kuolla.

Oikeastaan vielä kukaan ei tiedä varmasti, mihin perustuu Epidauroksen teatterin loistava akustiikka, jonka erinomaisuutta joukkomme testasi laulamalla yhteisesti Ateenalaisten laulun. Jumaltaruja ja mytologiaa kaikkine hirviöineen saimme kuulla runsain mitoin bussimatkoilla ja pysähdyspaikoilla. Vaikka kouluopetuksemme aikoinaan historian-tunneilla tuntui olevan pelkästään Kreikan ja Rooman jumalia, niin todellisuudessa me emme ole saaneet kuin kalpean aavistuksen antiikin tarustosta.

Mielenkiintoinen paikka oli myös Korintti, jossa on tehty massiivisia kaivauksia. Kaupunki on alun perin roomalaisten perustama ollen siten varsin epäkreikkalainen. Ensimmäiset asukkaat olivat pääasiassa orjia. Paavalin jalanjälkiä kulkiessa tuli samanlainen tunne kuin Forum Romanumilla, jolla keisarit ovat pitäneet triumfejaan. Vuosituhansien takaiset historialliset tapahtumapaikat antavat syvyyttä tajuta kulttuurin pitkät perinteet.

Ateenan ehdottomasti tärkein historiallinen nähtävyys on Akro-

Antiikin jumala Asklepios käärmesauvoineen, joten apteekkareiden ja lääkäreiden tunnukseksi on pitkät perinteet.

polis Pantheon-temppeleineen, joka on historiansa aikana taipunut moneksi. Alun perin se oli Zeukselle pyhitetty kulttipaikka, sitten siitä tuli alkukristillinen kirkko, jonka jälkeen rakennus muutettiin moskeijaksi minareetteineen sekä viimeksi turkkilaisvallan aikana se palveli ruutivarastona. Lopulta siihen osui tykinammus räjäyttäen ruudin. Nytemmin sitä ollaan pontevasti restauroimassa – kaiketi EU:n rahoilla.

Kreikassa vietetään tänä vuonna pääsiäistä vasta meidän vappumme jälkeen toukokuun alussa. Allekirjoittanut tietekin heti utelemaan, johtuuko myöhäinen aikataulu kenties juliaanisesta kalenterista, joka on tällä hetkellä yli kaksi viikkoa jäljessä meikäläiseen gregoriaaniseen verrattuna. Opas ei heti osannut kertoa syytä, mutta hän soitti jonnekin ja sen jälkeen tuli täsmällinen selitys. Kreikan ortodoksinen kirkko noudattaa liikkuvien juhlayhien viettämisessä juliaanista ajanlaskua, mutta kiinteät juhlat, kuten esimerkiksi joulumääräytyvät maassa muutenkin käytössä olevan yleiseurooppalaisen kalenterin mukaan. Pääsiäisen kohdalla on erikoinen lisäsääntö, sen pitää olla juutalaisen pääsiäisen jälkeen.

Koululaisryhmät opiskelevat oman maansa historiaa muistomerkkien äärellä Akropolilla.

Kirkollisista asioista voidaan jatkaa vielä sen verran, että poikalapset viedään kirkossa kastettaviksi ikonoistaan takana olevan alttarin ääreen, mutta tyttöjä ei. Vanhoillisuudesta kertoo myös se, että kirkko ei hyväksy polttohautautusta. Vainajat haudataan hautausmaahan, mutta luut kaivetaan ylös 3-5 vuoden kuluessa, pestään, öljytään ja viedään erityiseen luuhuoneeseen. Näin ollen ei tarvita pysyviä hautapaikkoja, joita voidaan myös vuokrata.

Kaiken kaikkiaan Kreikka on erittäin kaunis, vuoristoinen maa. Maaseudulla vuorten harjanteilla näkyi useita tuulivoimalaryppäitä 10-15 paikassaan, joten uusiutuvalla energialla on siellä hyvät mahdollisuudet kehittyä merkittäväksi teollisuuden alaksi. Näimme ja koimme paljon uutta, mutta vielä jäi monta kohdetta käymättä. Viikko on aivan liian lyhyt aika näin laajan tietomäärän omaksumiseen.

Näyttäviä jalaspilviä Olympian alkuperäisen stadionin yllä.